

Nr 48.

Av herr Berg, Robert, och herr Helgesson, om ändring av sjöarbetstidslagens bestämmelser rörande ersättning för övertidsarbete.

I de nu gällande bestämmelserna rörande sjöfolkets arbetstid vid fartygets uppehåll i hamn har en avsevärd begränsning av arbetstiden å helgdag ägt rum. Å sådan dag må såsom regel högst en timmes arbetstid ifrågakomma, och annan skeppstjänst än vanligen förekommande göromål och lättare rengöring får icke åläggas de ombordanställda. Meningen med dessa restriktiva bestämmelser är, att sjömannen skall kunna gå i land och den som har familj skall kunna vistas tillsammans med denna.

Beträffande övertidsarbetet gäller icke motsvarande starka begränsning, och rent teoretiskt är det möjligt, att en besättningsman kan åläggas övertidsarbete som omfattar största delen av söndagsdygnet.

I § 13 sjöarbetstidslagen stadgas att ersättning för övertidsarbete skall utgå i penningar eller ock, då fråga är om vakttjänst i hamn eller om arbete utförts av sjöman som icke uppbär kontant lön, beredas i form av fritid. Övertidsersättningen för arbete utfört å söndag är dubbelt så stor som för motsvarande arbete utfört å vardag. Kompensation med fritid skall ske på så sätt, att mot övertiden svarande fritid förlägges till samma dygn som det varunder tjänsten utförts eller till närmaste föregående eller efterföljande helgfria dygn.

Gentemot fritidskompensationen kan göras den principiella invändningen, att en sjöman, som berövats fritiden på söndagen, icke kan anses kompenserad enbart därigenom, att han erhåller tiden tillbaka i den ordning, som nu gällande lag stadgar. Detta är så mycket mera kännbart som det sällan inträffar, att samma fartyg ligger i hamn flera söndagar under året. Meningen med ledigheten har tidigare berörts. Sjömannen kan icke exempelvis å lördagen eller måndagen hava samma nytta av fritiden som om han varit ledig på söndagen.

Sedan många år har det vid upprättandet av kollektivavtal fastslagits, att ledigheten å sön- och helgdag är av större värde än ledighet å vardag, och fördenskull har ersättningen för övertidsarbete å söndag värderats till 100 % högre belopp än å vardag. Denna princip synes ha varit riktig, då den även erkänts vid fastställandet av övertidsersättningens storlek i sjöarbetstidslagen, där övertidsarbete å söndag värderats till 100 % högre belopp än å vardag.

Principen om dubbel övertidsersättning bör även bibehållas när det gäller övertidsarbete bestående av vakttjänst, och nu gällande lagregler på detta område böra ändras sålunda, att även detta slags övertidsarbete utfört å helgdagsdygn icke skall kompenseras enbart genom motsvarande ledighets lämnande å de tider, som föreskrivas i nu gällande lag.

Därest en sjöman utfört övertidsarbete å söndagsdygn bestående i vakttjänst kan han antingen kompenseras med mot övertiden svarande fritid eller betalas med dubbel övertidsersättning. Genom att erhålla fritid har som förut nämnts sjömannen icke erhållit full valuta för avsaknaden av ledighet under söndagen. Befälhavaren kan sålunda, om han finner för gott, beröva mannen möjlighet att erhålla dubbel övertidsersättning över huvud taget genom att lämna kompensation i fritid i alla de fall, där ej fartygets avgång gör detta omöjligt. Såväl klarhet som rättvisa i bestämmelserna om ersättning för övertidsarbete skulle vinnas om möjligheten att kompensera övertidsarbete med fritid borttogs. Härigenom kunde rådas bot mot det nu rådande systemet att borttagen fritid å söndag kompenseras med mindre värdefull fritid å vardag.

Under återopande av vad som anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta följande ändring av sjöarbetstidslagens § 13:

Ersättning för övertidsarbete skall utgå i penningar och utgöra för timme räknat, när övertidsarbete utförts å söckendag, minst en 150-del och när arbetet utförts å helgdag minst en 75-del av sjömannens kontanta månadslön, oberäknat kostpenningar eller däremot svarande ersättning.

Övertidsersättning skall beräknas för varje tillfälle övertidsarbete utförts, varvid påbörjad halvtimme skall ersättas såsom halv timme.

Stockholm den 20 januari 1943.

Rob. Berg.

Ragnar Helgesson.
